

Implicarea profesiei contabile în dezvoltarea sustenabilă a mediului de afaceri

Dr. ec. Ioana HERBEI, expert contabil

Arad

Abstract

Over the last few years, a lot has been discussed about sustainability and what it represents. We realized that this term is not clear and concise enough, but in time it will become understood by everyone. Some people consider that there are examples relating to sustainability, not knowing what the concept makes reference to, and others believe that sustainability represents an unwritten law that you must comply with. This is why we will try to explain this term, hereinafter focusing on the accounting impact of sustainable development on the business environment.

Key terms: sustainability, accounting, accounting profession, business environment

Termeni-cheie: sustenabilitate, contabilitate, profesia contabilă, mediul de afaceri

Clasificare JEL: M40, Q01, Q56

To cite this article: Ioana Herbei, *Implicarea profesiei contabile în dezvoltarea sustenabilă a mediului de afaceri*, *CECCAR Business Review*, N° 4/2023, pp. 3-8, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2023.04.01>

➔ Introducere

În ultimii ani s-a acordat o importanță crescută problemelor de mediu și responsabilității sociale, care au dus la schimbări la nivelul profesiei contabile, întrucât acțiunile profesioniștilor contabili s-au relocat trendurilor actuale.

Dezvoltarea sustenabilă implică o serie de schimbări la nivel contabil în scopul satisfacerii nevoilor utilizatorilor de informații financiar-contabile (Dumitrana *et al.*, 2009). Profesioniștii contabili au un rol esențial pentru mediul de afaceri, deoarece măsoară, comunică și controlează toate informațiile referitoare la organizații, acest lucru determinându-i să îmbrățișeze noțiunea de dezvoltare sustenabilă.

La propunerea de către Organizația Națiunilor Unite a celor 17 obiective privind dezvoltarea sustenabilă (*Sustainable Development Goals – SDG*), cu rolul de a stimula activitățile și acțiunile din domeniile critice pentru umanitate și planetă (IFAC, 2016; Bebbington și Unerman, 2018), contabilii au îmbrățișat cu entuziasm această măsură. Mai mult decât atât, Federația Internațională a Contabililor evidențiază contribuția contabilității și profesiei contabile la îndeplinirea a cel puțin opt dintre cele 17 obiective propuse de ONU, printre care se numără calitatea educației, egalitatea de gen, condițiile de muncă și creșterea economică, industria, inovarea și infrastructura, consumul responsabil al resurselor (IFAC, 2016).

Domeniul dezvoltării sustenabile oferă oportunități de cercetare nelimitate, însă insuficient exploatare până în prezent, iar practicile contabile și actorii din sfera contabilității se regăsesc la granița multora dintre acestea, ridicându-se problema unei analize a rolului și impactului lor (Bebbington *et al.*, 2017).

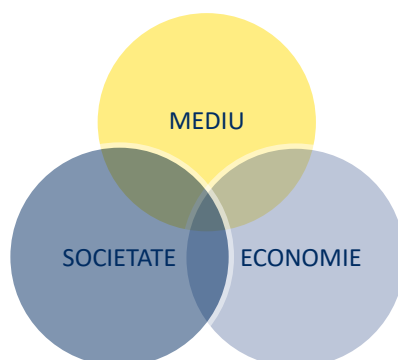
În acest context, obiectivul prezentului articol este acela de a determina în ce măsură influențează profesia contabilă tendința actuală privind eforturile depuse pentru asigurarea sustenabilității economice.

➔ Semnificația termenului *sustenabilitate*

Printre primele noțiuni ale termenului amintim afirmația lui Gro Harlem Brundtland, fost prim-ministru al Norvegiei, conform căreia „*sustenabilitatea este mijlocul de a întâlni nevoile de astăzi fără a compromite nevoile generațiilor viitoare*” (World Commission on Environment and Development, 1987).

În anul 1987, ONU stabilea că „*sustenabilitatea pleacă de la ideea că resursele naturale sunt limitate și că rolul nostru este de a le ocroti, de a le folosi cu grijă și de a ne asigura că ele sunt suficiente și pentru cei care vor veni după noi*”. Acest concept se bazează, potrivit World Commission on Environment and Development (1987), pe două elemente-cheie: ideea de necesitate, cu referire în particular la necesitățile elementare ale populațiilor sărace, cărora li se acordă atenție cu prioritate, și ideea de limitare, impusă de stadiul tehnologiei și organizării sociale, în strânsă legătură cu capacitățile mediului înconjurător de a satisface nevoile prezente și viitoare, însemnând că o societate sustenabilă știe să fie responsabilă, concentrată pe protejarea mediului și pe echilibrul dintre diversele sale (eco)sisteme.

Cei trei piloni care definesc și pe care se bazează sustenabilitatea sunt **ocrotirea mediului, dezvoltarea socială și dezvoltarea economică**.

Sursa: Prelucrare proprie.

1. **Ocrotirea mediului** presupune reducerea amprentei de carbon, utilizarea ambalajelor prietenoase, reciclabile și în număr cât mai mic, diminuarea consumului de apă și gestionarea corectă a deșeurilor. Toate acestea sunt incluse ca procedee financiare eficiente și ca parte esențială a lanțului de producție. De altfel, problemele de mediu reprezintă principiul cel mai frecvent discutat de businessuri și planurile de responsabilitate socială corporativă (*corporate social responsibility* – CSR).

2. **Dezvoltarea socială** este elementul care măsoară responsabilitatea față de angajați, stakeholderi și comunitatea dintr-o companie, constând într-un comportament echitabil, etic și corect față de ei. O muncă sustenabilă înseamnă plăți corecte și salariați (adulți) care lucrează într-un mediu protejat și sigur, dar și grija pentru beneficii cum ar fi orare flexibile, evoluția profesională și personală a angajaților și avantaje diverse, precum cele de maternitate sau paternitate.

3. **Dezvoltarea economică**. Un business economic sustenabil este cel care produce un venit sau un profit suficient pentru a avea continuitate în viitor, provocarea sa constând în obținerea unui echilibru – acela de a genera profit ținând cont și de celelalte două principii de sustenabilitate de mai sus. Aceasta înseamnă concentrarea pe obiective mai complexe, nu doar pe a face bani prin orice mijloace.

Comaniile și-au dat seama că dacă vor să își mențină stabilitatea și sănătatea financiară pe termen lung este mai benefic să fie foarte atente la intențiile lor înainte de a se uita doar la profit. De aceea ele au început să se preocupe ca businessurile lor să fie sustenabile, solicitând ajutorul unor **consultanți în sustenabilitate** (*sustainability consultant*) – experți specializați în soluții de sustenabilitate pe diverse domenii care ajută la definirea și implementarea elementelor de sustenabilitate pentru o companie, indiferent de talia ei. Această meserie (www.businesslease.ro) este încă în față la noi, dar va deveni destul de curând unul dintre joburile foarte căutate, dat fiind interesul general pentru businessuri alinate cu dorințele consumatorilor preocupați de trasabilitatea produselor și de un stil de viață calitativ, dar și cu nevoile de sustenabilitate ale economiei, accelerate de efectele pandemiei.

⇒ Rolul profesiei contabile privind sustenabilitatea

Dezvoltarea sustenabilă a fost influențată de principalele organisme contabile: Federația Internațională a Contabililor (International Federation of Accountants – IFAC), Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (International Accounting Standards Board – IASB), Consiliul pentru Standarde de Contabilitate pentru Sustenabilitate (Sustainability Accounting Standards Board – SASB).

În anul 2019, IASB a punctat două direcții în sprijinul dezvoltării sustenabilității: raportarea în domeniul responsabilității sociale corporative, orientată spre binele comun, care privește societatea ca reprezentând publicul larg al acestui tip de raportare, și raportarea în zona sustenabilității, care are la bază impactul aspectelor legate de dezvoltarea sustenabilă mai degrabă asupra companiei în sine decât asupra bunului public.

SASB a elaborat un set de 77 de standarde cu specific pentru fiecare industrie, care au fost publicate în noiembrie 2018, identificând și furnizând setul minimal de elemente caracteristice pentru sustenabilitate, cu semnificație materială din punct de vedere financiar, precum și indicatorii contabili utilizați în evaluarea acestor elemente, necesar a fi calculați de către entitățile care activează într-un anumit sector. Astfel, folosirea tehnicilor contabile în vederea construirii indicatorilor de evaluare a performanței în domeniul sustenabilității semnalează rolul contabilității ca instrument de măsurare a dezvoltării sustenabile și a îndeplinirii obiectivelor de dezvoltare durabilă.

De asemenea, IFAC vine în sprijinul companiilor pentru a înțelege rolul acestora în agenda globală privind dezvoltarea sustenabilă (IFAC, 2016).

În ce privește profesioniștii contabili, aceștia au dorința de a acumula cunoștințe atunci când se confruntă cu o nouă tranzacție sau cu un nou eveniment, oferind încrederea de a extinde procesele, tranzacțiile și raportarea care pot fi aplicate în alte domenii. Această dorință de a învăța este necesară pentru dezvoltarea proceselor de producere a informațiilor și a prezentărilor legate de durabilitate, care devin din ce în ce mai relevante și mai utile pentru organizații.

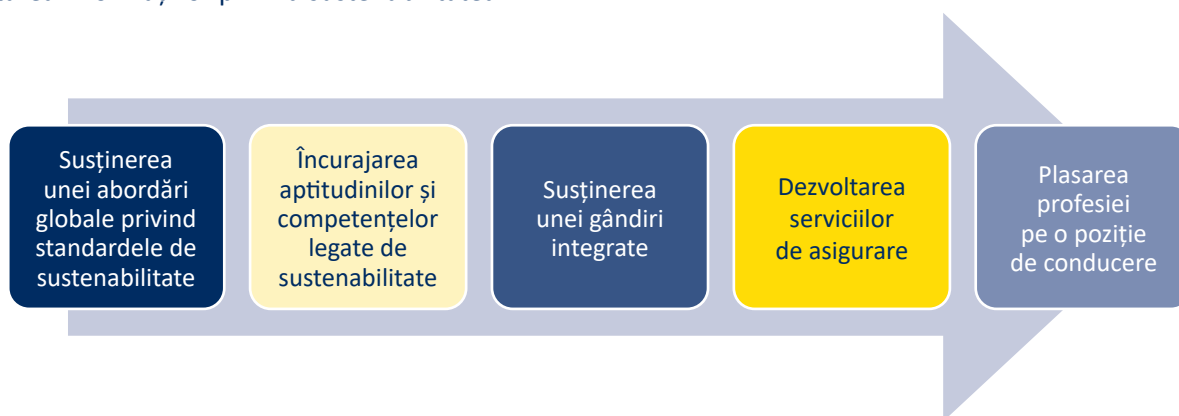
Multe dintre abilitățile și competențele necesare pentru a utiliza în mod eficient standardele și cadrele de sustenabilitate sunt prezente deja în setul de instrumente al profesioniștilor contabili de astăzi, printre acestea numărându-se:

- înțelegerea și raportarea informațiilor către utilizatori în mod transparent, relevant și semnificativ;
- înțelegerea și aplicarea îndrumărilor adecvate tranzacțiilor și raportării;
- determinarea și utilizarea măsurilor adecvate de semnificație;
- evaluarea impactului îndrumărilor asupra tranzacțiilor, tendințelor și strategiei;
- înțelegerea, dezvoltarea și executarea proceselor pentru a extrage, sintetiza și interpreta date complete și precise;

- dezvoltarea, implementarea, executarea sau evaluarea unui sistem de control intern necesar pentru pregătirea sau asigurarea informațiilor unei organizații;
- colaborarea cu alte departamente.

Abilitățile și competențele unui profesionist contabil sunt, de asemenea, susținute de etică și integritate, inclusiv de a avea un rol și o mentalitate adecvate, și sunt aplicate tuturor activităților desfășurate. Cu ajutorul acestor abilități dobândite, profesioniștii contabili pot fi de încredere în afaceri pentru furnizarea rapoartelor de sustenabilitate. Totuși, aceasta nu înseamnă că ei sunt complet pregătiți pentru a oferi servicii legate de sustenabilitate. Dar optimismul și cunoștințele vor conduce la umplerea golurilor.

Pentru a veni în sprijinul profesiei contabile, IFAC a stabilit o abordare conceptuală modulară pentru raportarea informațiilor privind sustenabilitatea.

Sursa: Prelucrare proprie după IFAC, 2021.

➔ Studiu privind sustenabilitatea în redresarea afacerilor din România în contextul COVID-19

Sustenabilitatea începe să fie tot mai bine definită la nivelul managementului, fie că este vorba despre gestionarea impactului general pe care îl are activitatea companiei, fie despre crearea de valoare pe termen lung pentru părțile interesate.

Conform studiului *Sustenabilitate și investiții responsabile în contextul COVID-19*, derulat de EY România (https://www.ey.com/ro_ro/news/2020/9/studiu-ey-romania--sustenabilitatea-va-juca-un-rol-important-in-), 80% dintre respondenți afirmă că integrarea sustenabilității în procesul decizional are un impact pe termen lung asupra performanței operaționale. Studiul, fundamentat pe răspunsurile a 66 de respondenți aflați în poziții de conducere din diverse companii și sectoare de activitate, colectate în perioada 15 iunie – 1 august 2020, are un caracter informativ și de aceea se recomandă apelarea la asistență specializată înainte de a întreprinde orice acțiune în baza lui.

Laura Ciobanu, manager în cadrul departamentului Schimbări Climatice și Sustenabilitate al EY România, este de părere că „factorii ESG și valoarea pe termen lung pot fi considerați două fețe ale aceleiași monede, sunt interdependenți. Lumea se schimbă, iar aceste schimbări pot afecta rapid mediul de afaceri, așa cum am observat recent. Este important ca societățile să înțeleagă faptul că includerea principiilor de sustenabilitate în procesele decizionale poate contribui la crearea unui avantaj competitiv, răspunzând în același timp la presiunea părților interesate privind adoptarea practicilor de responsabilitate socială. Acceptarea acestei tendințe va presupune o serie de schimbări în cultura organizațională, în procesele și tehnologiile existente, însă, pe termen lung, aceste eforturi pot duce la crearea de noi oportunități, la îmbunătățirea performanțelor, dar și a

reputației companiei.” (https://www.ey.com/ro_ro/news/2020/9/studiu-ey-romania--sustenabilitatea-va-juca-un-rol-important-in-).

Sondajul derulat de EY arată următoarele:

✓ 74% dintre respondenți susțin că integrarea principiilor de sustenabilitate în strategia de business și managementul operațiunilor este o prioritate pentru companiile pe care le reprezintă.

✓ Peste 43% dintre entitățile cu mai puțin de 500 de angajați raportează deja aspecte nonfinanciare.

✓ 85% dintre firmele cu peste 500 de angajați publică un raport de sustenabilitate/o declarație nefinanciară, având în vedere că îndeplinesc criteriul de obligativitate.

✓ 80% dintre respondenți consideră că factorii de mediu, sociali și de guvernare corporativă sunt luați în considerare atunci când companiile lor iau decizii în ceea ce privește managementul operațional și strategia de investiții, iar 10% afirmă că factorii ESG nu reprezintă un element important pe agenda strategică a firmelor din care provin.

✓ În contextul pandemiei, cel mai important factor luat în considerare de respondenți este sănătatea și siguranța la locul de muncă, urmat de transparența decizională (40%), eficiența energetică (29%) și impactul general al activității companiilor asupra mediului (27%), iar pe ultimele locuri se află evaluarea furnizorilor pe criterii de mediu și sociale, libertatea de asociere a angajaților și protejarea biodiversității.

✓ Peste jumătate dintre respondenți, respectiv 52%, afirmă că pandemia de COVID-19 a determinat o regândire a strategiei de business pentru companiile pe care le reprezintă, sustenabilitatea jucând un rol în redefinirea priorităților pe termen lung. Pentru 20% dintre cei intervievați, pandemia nu a condus la o schimbare a strategiei de business, iar pe 28% criza sanitară i-a determinat să facă schimbări strategice în cadrul firmelor lor, însă sustenabilitatea nu a avut un rol în acest proces.

La nivel național, raportarea nefinanciară este reglementată prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1.802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, cu modificările și completările ulterioare, care prevede obligativitatea companiilor cu peste 500 de angajați de a raporta informații privind cel puțin aspectele de mediu, sociale și de personal, respectarea drepturilor omului, combaterea corupției și a dării de mită.

Proiectele de implicare în comunitate și investițiile sustenabile reprezintă modalități prin care companiile pot integra sustenabilitatea în activitatea lor, având astfel un impact pozitiv la nivel social și generând valoare pe termen lung. În această privință, pandemia de COVID-19 a determinat o creștere a bugetelor de sustenabilitate în special pentru companiile care direcționau peste 10% din bugetul anual către activități de implicare în comunitate și investiții responsabile, însă în cazul firmelor care alocu până la 10% din buget în acest scop observăm stagnări sau reduceri ale bugetelor de sustenabilitate, ilustrând vulnerabilitatea societăților cu bugete anuale mai mici.

Cu privire la rolul sustenabilității postpandemie nu putem să ne pronunțăm, deoarece nu știm în ce măsură sustenabilitatea va juca un rol central în revenirea economică și ce principii de sustenabilitate vor lua în considerare companiile românești pentru investițiile viitoare.

Pandemia de COVID-19 poate reprezenta un moment important pentru firmele autohtone, acestea înțelegând provocările atipice ale prezentului și putându-se reorganiza strategic pentru a se dezvolta sustenabil și a crea astfel valoare pentru toți stakeholderii.

➔ Concluzii

Obiectivul acestui articol este acela de a analiza rolurile profesioniștilor contabili privind sustenabilitatea, revizuind literatura de specialitate și implicațiile profesiei contabile.

Organismele internaționale ale profesiei contabile se angajează în diferite activități de integrare a principiilor de sustenabilitate în munca profesioniștilor contabili. De asemenea, cercetările au documentat un proces de adaptare la trendurile actuale în profesia contabilă, deoarece profesioniștii contabili joacă un rol important în raportarea sustenabilă, întrucât aceasta depinde de generarea, analiza, raportarea și asigurarea unor informații de calitate.

Având în vedere studiul prezentat, putem afirma că proiectele de implicare în comunitate și investițiile responsabile conduc companiile către un trend ascendent în activitatea lor, având astfel un impact pozitiv la nivel social și generând valoare pe termen lung.

Bibliografie

1. Bebbington, J., Russell, S., Thomson, I. (2017), *Accounting and Sustainable Development: Reflections and Propositions*, *Critical Perspectives on Accounting*, nr. 48, pp. 21-34.
2. Bebbington, J., Unerman, J. (2018), *Achieving the United Nations Sustainable Development Goals: An Enabling Role for Accounting Research*, *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, vol. 31, nr. 1, pp. 2-24.
3. Dumitrana, M., Jianu, I., Lapteș, R., Popa, A.F. (2009), *Sustainable Development and Environmental Accounting: Concepts, Trends and Quality of Accounting Information*, *Journal of Accounting and Management Information Systems*, vol. 8, nr. 1, pp. 27-39.
4. IFAC (2016), *The 2030 Agenda for Sustainable Development. A Snapshot of the Accountancy Profession's Contribution*, <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/developing-accountancy-profession/publications/2030-agenda-sustainable-development>.
5. IFAC (2021), *Doing Different Things: Approaching Sustainability with Confidence, and Your Existing Skillset*, <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/contributing-global-economy/discussion/doing-different-things-approaching-sustainability-confidence-and-your-existing-skillset>.
6. SASB (2018), *SASB Materiality Map*, <https://materiality.sasb.org>.
7. World Commission on Environment and Development (1987), *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*, <http://www.undocuments.net/our-common-future.pdf>.
8. https://www.ey.com/ro_ro/news/2020/9/studiu-ey-romania--sustenabilitatea-va-juca-un-rol-important-in-
9. www.businesslease.ro